

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Za zboljšanje učiteljskih plač. — Avgust Praprotnik: Prolog. — J. Lapajne: Kratka študija o kvinkvenijah. — M. Poklukar: Olajšave. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik.

Za zboljšanje učiteljskih plač.

Učiteljska deputacija ajdovskega okraja je uročila gospodu c. kr. namestniku dne 19. mal. srpana t. l. sledečo prošnjo:

Vaša Ekscelenca!

Visokorodni gospod c. kr. namestnik!

Spoštljivo podpisana deputacija učiteljstva v ajdovskem okraju prosi najuljudnejše Vašo Ekscelenco, da bi blagovolili pripomoči učiteljstvu poknežene grofovine Goriške in Gradišanske do plač državnih uradnikov najnižjih činovnih razredov; dokler pa deželni zbor v Gorici ne zboruje, delati na to, da se od visoke vlade naši deželi za zvišanje učiteljskih plač obljubljena subvencija razdeli med šolske okraje v začasno zboljšanje učiteljskih plač.

Pokorno udano učiteljstvo opira svojo spoštljivo prošnjo na sledeče razloge:

Učiteljske plače so po deželnem šolskem zakonu z dne 15. vinotoka 1896 za Goriško-Gradišansko tako-le urejene:

I. plačni razred z letno plačo 600 gld

II. " " " " 500 "

III. " " " " 400 "

Dve desetini definitivnih učiteljev je v I. plačnem razredu.

Štiri desetine definitivnih učiteljev je v II. plačnem razredu.

Štiri desetine definitivnih učiteljev je v III. plačnem razredu.

Razdelitev za Gorico je nekoliko drugačna.

Iz navedenega je razvidno, da stoje te plače ljudskih odgojiteljev za onimi, ki se namerujejo urediti za državne služabnike in katere dobé v kratkem času najvišjo sankcijo.

Učiteljstvo je pri nas prisiljeno iskati si postranskih opravil, ker bi drugače zaradi vedno rastoče draginje živil ne moglo vzdrževati sebe in družino.

Prolog

za abiturijentsko veselico v Kamniku zložil **Avgust Praprotnik**, učiteljski abiturijent leta 1899.

Pozdravljen bodi nam današnji dan,
pozdravljeni vsi vi, ki tu ste zbrani!
Kaj vas dovedlo sem je, bratje, sestre?
Kaj danes vam srce je razvedrilo?
Sešli smo se veseli v krasnem kraju,
ki po lepoti daleč krog slovi, —
— sešli smo tamkaj se, kjer so živeli
možje pisatelji, propovedniki, —
— kjer bil je Juričič, poznan Kobila,
— pisatelj Dalmatin, Paglavac Miha
ter Jurij Japelj in misijonar Pirc.
Ti bili so možje, ki mestu lepemu
in svoji domovini so na čast.
V izgled naj bodo nam te krasne zvezde,
ki tu z besedo božjo in s peresom
podpirale so zvesto narod svoj.

Sešli smo prosti se in neodvisni,
— da skupno zdaj praznujemo svoj god.
Vsi jasni se mi zde obrazi naši.
Srce je prosto mučnih nam skrbi,
veselje z jasnih seva nam oči.
Zdaj čas je, dragi, bodimo veseli.
Dosegli smo sedaj, kar smo želeli.
— Korak zdaj nov namerimo v življenje,
oprezno stopajmo med mladi svet!
Poprej podajmo bratski si desnice, —
— saj bratje smo med sabo in sestrice —
po stanu, rodu in po domovini.
Dolžnost nas veže vse le ena sveta:
dolžnost do mile naše domovine,
ki potrebuje zvestih, srčnih mož, žena krepostnih.
Mladino nadebudno hočemo
srčno nevstrašno vzgojevati
v slovenske, vedno narodne može
nepremagljive, trdne kakor skala, —
kadar braniti tujih je napadov,
na vero, rod, cesarja, domovino.

§ 55. državnega šolskega zakona določuje:

„Najmanjši prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina na nižje iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji, ne primorani truditi se s postranskimi deli, lahko vso svojo moč obračajo na svoj poklic, in da je učiteljem še tudi mogoče živiti svojo rodovino primerno okolnostim dotičnega kraja.“

Ta postavna določba se pri nas ni izpolnila; plačne razmere so se celo poslabšale z nižje odmerjenimi opravnimi dokladami in manjšimi odškodninami za stanovanje, kakor tudi zaradi tega, ker se pri plačni razdelitvi ne štejejo začasni učitelji in imajo učiteljice, katerih se vedno več nastavlja, svojo posebno razdelitev.

Učitelji, ki ne morejo dobiti postranskih opravil, ne morejo kolikor toliko stanu dostojno živeti, naj so še tako varčni; oni živijo v uboštvu in pomanjkanju. Pri tem morajo poučevati do 80 otrok istočasno v skupinah in oddelkih ter se boriti z nevednostjo ljudstva. — Deželne razmere so pri nas za učiteljstvo takonehvaležne, da mlajše učiteljstvo, ki ni navezano na družino, trumoma odhaja v druge dežele. Zaradi tega šole vsled vedne premembe in pomanjkanja učiteljskega osebja ne morejo priti do reda, naj se šolski voditelji še toliko trudijo.

Deželni zbor, v čegar področje spada zboljšanje učiteljskih plač, sedaj ne zboruje; od njega ne more sedaj učiteljstvo nič doseči.

V takih slabih in brezupnih razmerah se učiteljstvo obrača z največjim spoštovanjem do Vaše Ekscelence in prosi pomoči.

V Ajdovščini, 19. mal. srpana 1899.

* * *

Nj. E. gospod c. kr. namestnik je dobrohotno sprejel deputacijo in navedeno prošnjo ter rekel:

„Toliko slovenski kakor laški deželni poslanci so bili za to, naj se učiteljske plače zvišajo: razmere so pa tako nanesle, da se deželni zbor ni sešel in vsled tega tudi vaše plače niso bile zvišane. Upajmo, da se deželni zbor kmalu zopet snide. Takrat pride zboljšanje plač na vrsto.“

* * *

Prosti smo pač, a delo ni končano.
Sedaj šele prične se pravi trud,
ki ni lehak za nas, temveč težaven.
A lep — in plemenit, nad vsemi
vzvišen je ta poklic, ki smo si ga zvolili. —
Sedi pred mano broj nedolžne dece,
— in kaj vesel, ponosen bi ne bil?
Saj gledam pred seboj le zdravo seme,
katero meni v vzgojo je zročeno,
da čvrst in zdrav, — koristen sad vzgojim
premili svoji, dragi domovini.
Saj tu ne gre samo za otročiče,
to v blagor je slovenskemu narodu.
Zdaj nežna še in mala naša deca
nam kmalu zraste v krepek rod močan,
zato potrudimo se zdaj na delo —
sad, kterege ne bomo mi vživali
— a rod slovenski — domovina.
Učitelj ne velja, kar bi zaslužil —
po svojem lepem stanu in dolžnosti,
ki vežejo ga v plemenito delo, —

Občni zbor učiteljskega društva za goriški okraj je sprejel dne 20. mal. srpana t. l. s pohvalo v znanje ta korak ter sklenil, da naj se temu pridruži vse učiteljstvo. Ako ima vlada količkaj dobre volje, morala bi vsaj začasno odpo-
moči ter uslišati prošnje, ki se ponavljajo že toliko let. Naših deželnih poslancev dolžnost pa bode, pri prvem zas-
sedanju deželnega zbora stalno rešiti to pereče vprašanje
v zadovoljnost vsestransko delujočega učiteljstva. H temu
jih veže tudi sklep obč. zbora „Sloge“ 25. vel. travna t. l. Ko-
likor ne more zmagovati dežela sama, naj izposlujejo
deželni poslanci od države, ki ima od ljudske šole največ
koristi. Gojimo upanje, da se približujejo časi, ko bode
dobilo naše učiteljstvo, kar mu gre po državnem in na-
ravnem zakonu, da vsak delavec je vreden primerne plačila.

Kratka študija o kvinkvenijah.

Na podlagi zakonov in lastnih izkušenj spisal J. Lapajne.

Ko so bili pred 30 leti novi šolski zakoni stopili v življenje, bili so to sicer velika pridobitev nasproti starim šolskim postavam, toda začetkoma so bile učiteljem odmerjene vendar le majhne plače. Tolazilo nas je vendar to, da se nam bodo dohodki po službeno-
starostnih dokladah vsakih pet let zviševali. Paragrafe v zakonih, ki govoré o petletnicah, razlagali smo si pravilno in v pravem duhu, t. j. v duhu, ki ga je imel zakonodajavec. Razlagali smo si ga tako: Ker pri ljudskem učiteljstvu ni takega avancementa kakor pri uradnikih, nadomestovale nam bodo to povišanje kvinkvenije, katere dobé tudi uradniki redoma od pet do pet let. Učitelji so si torej razlagali: V normalnih razmerah nam bodo kvinkvenije redoma pripoznane. In res v mnogih slučajih so bile učiteljem redno kvinkvenije odštete. Morali so se sicer učitelji s separatnimi prošnjami za nje potegniti, dočim je pri uradnikih njihov predstojnik le uradno nazna-
nil in prosil, da se jim nakaže kvinkvenija, kedar je prišla doba, v kateri jim pripada *). Nekaj je bilo pa

*) Svetujem tovarišem sploh, da odslej naprej le šolski voditelj uradno prosi za Vas, kedar Vam imajo nakazati kako kvinkvenijo.

Pisatelj.

— premalo narod vsak ga še spoštuje.
Sodrugí dragi, bratje, — sestre,
učiteljstvu še niso sladki dnevi!
Pod težkim jarmom danes še ječi,
ko po prostosti vse se le ozira,
nadzorstvo strogo še nad njim vladuje,
prijaznega ne kaže mu očesa, —
sovražno jezo znaša le nad njim.
To vemo vse, dovolj smo poučeni, —
— a z radostjo stopimo v nov poklic,
saj vleče nas ljubezen do mladine —
in drage nam slovenske domovine.
Do Avstrije ljubezen naj blišči,
zvestoba in krepost naj se razcvita,
kjer delo naše, zvestih Avstrijanov,
razširja po deželi se okrog.
Zatorej bratje dragi, sestre mile —
krepko, srčno se oklenimo gesla:
Le vse za dom, slovensko nam mladino —
— za Avstrijo in svetlega cesarja Slava!